

(Kort bemærkning).

Ømann (SF):

Ja, så må jeg sige undskyld til ministeren, men det var ikke i den retning, jeg tænkte mig at lovgivningen skulle gå på dette område. Det forslag, som er fremsat af ministeren på den særlige indkomstskats område, betyder jo en lempelse i forhold til alt, hvad vi har talt om.

Ministeren for skatter og afgifter (Svend Jakobsen):

Også den sidste konklusion er jeg uenig med hr. Ømann i.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til skatte- og afgiftsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om ekspropriation og efterfølgende statsdrift af forsikringsvirksomhed [af Knud Jespersen m. fl.].

(Andre selvst. forslag nr. XIX. Fremsat 21/2 75).

Forslaget sattes til forhandling.

Handelsministeren (Erling Jensen):

Må jeg om det kommunistiske forslag til folkebeslutning om ekspropriation af forsikringsvirksomhed indledningsvis understrege, at heller ikke regeringen mener, at forholdene omkring forsikrerhvervet er problemfri. Tværtimod kan meget inden for denne branche give grund til, at vi nærmere ser på, overvejer og vurderer branchens forhold.

Uden at jeg på nogen måde vil foregribe regeringens stillingtagen til disse spørgsmål, er det mit umiddelbare indtryk, at der vil være behov for revision af det lovgrundlag,

der regulerer forsikringsvirksomhedernes erhvervsudøvelse. Der er givetvis i en række henseender behov for nydannelser inden for dette lovgivningsområde.

Fra socialdemokratiets side er vi før gået ind for, at staten skulle overtage al forsikringsvirksomhed her i landet, men vi har ikke fastlåste synspunkter i retning af, at offentlig indflydelse i forsikringsbranchen kun skulle kunne indføres ad denne vej. Det forekommer os både rimeligt og måske også mere realistisk at være åben over for andre muligheder end ekspropriation for beløb af en størrelsesorden på adskillige milliarder kroner. Staten driver allerede forsikringsvirksomhed gennem Statsanstalten for Livsforsikring i konkurrence med de private selskaber. Etableringen af en tilsvarende statslig virksomhed på skadesforsikringsområdet er måske en af de muligheder, man kunne have for øje.

Den socialdemokratisk-radikale regering nedsatte i 1962 en forsikringskommission med den opgave at tilvejebringe oplysninger om den her i landet udøvede forsikringsvirksomhed, at belyse dennes funktioner og at undersøge, om den drives uden unødigt fordyrende omkostninger, samt at fremkomme med forslag om sådanne foranstaltninger, herunder ændringer af gældende love, som måtte findes egnede til at fremme forsikringsvæsenets bestræbelser for bedst muligt at tilgodese forsikringstagerens interesser. Arbejdet i kommission har strakt sig over længere tid, end vi havde forestillet os. Kommissionen har måttet gå ind i mange omfattende og komplicerede problemer. Der foreligger to betænkninger fra kommissionen, den tredje ventes i maj måned. Under en drøftelse, jeg i går havde med kommissionens formand, højesteretspræsident Trolle, er det blevet lovet mig, at den afsluttende betænkning vil foreligge inden dette års udgang.

Når dette kommissionsarbejde er afsluttet, må der gøres status på forsikringsområdet. Jeg venter, at der på det tidspunkt må være tilvejebragt et nyttigt materiale, som kan tjene som en del af grundlaget for de kommende overvejelser.

Forsikringsselskaberne er allerede under tilsyn af forsikringsrådet, der ikke alene skal påse, at selskabernes drives forsvarligt, men også at monopollovgivningens bestemmelser

[Handelsministeren.]

respekteres. Under de kommende overvejelser må også forsikringsrådets sammensætning og dets fremtidige opgaver drøftes. Herunder må forsikringsrådets opgaver som monopolmyndighed indgå i overvejelserne om en ny lovgivning. I øvrigt er det min opfattelse, at der under alle omstændigheder bør indføres offentlige repræsentanter i forsikringsselskaberne, og loven om forsikringsvirksomhed i det hele må moderniseres efter samme principper som i den ny selskabslovgivning.

Hensynet til forsikringstagerne som den svagere part over for forsikringsselskaberne fremdrages ofte, og i den forbindelse vil jeg endelig nævne, at justitsministeren har taget initiativ til nedsettelse af et udvalg til revision af lov om forsikringsaftaler. Udvalget skal særligt overveje, om den gældende regulering af forsikringsaftalen er tilfredsstillende ud fra hensynet til forsikringstagerne.

Selv om jeg ikke finder tiden inde til en egentlig realitetsdebat, er der dog et par enkeltheder i forslaget bemærkninger, der giver mig anledning til kommentarer.

Forslagsstillerne oplyser, at 10 pensionskasser på syge- og sundhedsområdet i 1970-71 har haft administrationsudgifter på kun 2,5 pct. af de indbetalte pensionsbidrag, mens de tilsvarende udgifter for forsikringsselskaberne skulle være 36 pct. Sagen er nu ikke helt så enkel.

Ser man på den største af de 10 pensionskasser, nemlig Pensionskassen for Sygeplejersker, viser det sig, at administrationsudgifterne pr. tjenstgørende medlem i det pågældende regnskabsår var 74 kr., svarende til de nævnte 2,5 pct. af de ordinære medlemsbidrag. Sammenligner man dette beløb med de tilsvarende beløb for Statsanstalten og for de private danske livsforsikringsselskaber, viser det sig imidlertid, at der ikke er nogen større forskel mellem pensionskassernes og livsforsikringsselskabernes administrationsudgifter, idet udgiften pr. police det pågældende år for Statsanstalten og for de private selskaber udgjorde ca. 80 kr., sat i forhold til de tidligere nævnte 74 kr.

Disse beløb må naturligvis tages med et vist forbehold, bl. a. fordi metoderne til opgørelse af antallet af policer er varierende,

og fordi der inden for selskaberne kan være forskel i opfattelsen af, om en bestemt udgift henhører under administrationsudgifter eller under begrebet tegningsudgifter. Men selv om man tager disse forhold i betragtning, tyder disse tal dog på, at hverken Statsanstalten eller de private selskaber har højere administrationsomkostninger pr. forsikret end de 10 pensionskasser. Desuden må man vel også tage i betragtning, at pensionskasserne kun opererer med en enkelt standardiseret forsikringsform til en på forhånd givne medlemskreds, mens selskaberne tegner alle former for livsforsikring.

Også problemerne omkring indtjeningen og omkostningsforholdene inden for skadesforsikringsbranchen vil jeg gerne give et par ord med på vejen. I bemærkningerne til forslaget konstateres det, som jeg før nævnte, at der i 1972 er medgået 36 pct. af præmieindtægten til administration, profitter, „ben“ m. m. Forholdene er dog noget mere komplicerede, bl. a. fordi omkostninger og driftsresultater varierer fra branche til branche og fra selskab til selskab. Jeg tror ikke, at dette er den rette anledning til at redegøre for det meget indviklede talmateriale, der i givet fald skal gennemgås. Jeg er naturligvis rede til at fremlægge alle fornødne oplysninger i erhvervsudvalget, og jeg kan særlig nævne, at den tredje betænkning fra forsikringskommissionen, som jeg lige har omtalt, udsendes til maj, og så vidt jeg er orienteret udførligt vil behandle bl. a. omkostningsforholdene inden for skadesforsikring.

Min konklusion må således være, at tiden ikke er moden til nu at drøfte ekspropriation af forsikringsselskaberne. En grundig og dybtgående debat om forsikringserhvervets forhold må nu afvente den nært forestående afslutning af forsikringskommissionens arbejde. Når dette foreligger, og så snart det er nærmere gennemgået i ministeriet, et arbejde, der naturligvis vil blive fremskyndet, er det min agt at tilvejebringe et grundlag for en debat her i tinget netop gennem forslag om en ny forsikringslovgivning.

Robert Pedersen (S):

Dette forslag til folketingsbeslutning kunne give anledning til en meget lang principdebat, og det skal hr. Knud Jespersen

[Robert Pedersen.]

sådan set ikke høre et ondt ord for, men vi finder i den socialdemokratiske gruppe, at tidspunktet er meget dårligt valgt, al den stund det var det radikale venstre og socialdemokratiet, der i 1962 nedsatte en kommission. Da denne kommission inden for $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$ år vil komme med en redegørelse, vil vi afvente en principdebat, indtil den redegørelse er kommet. Vi vil meget lidenskabsløst se på hele ejendomsforholdet og vurdere, hvordan vi får de laveste præmier, hvordan vi sikrer de ansatte de bedst mulige forhold, og hvordan vi kan garantere, at de pengeanbringelser, som forsikringsselskaberne foretager, sker i overensstemmelse med samfundets interesse.

Personlig tror jeg ikke, at den konklusion, vi vil komme til i den socialdemokratiske gruppe, vil imødekomme hr. Knud Jespersens synspunkt. Det er så en anden sag. Derfor skal jeg slutte nu. Vi kunne få en lang, principiel, rød eftermiddag, men alle trænger til en afslapning oven på en lang uge, og derfor vil jeg kun sige, at det rigtige tidspunkt ikke er nu, men det er, når kommissionen er færdig.

Jens Peter Jensen (V):

Den højtærede handelsminister kom med nogle betragtninger, der i deres bredde og runde form nok kunne gøre, at man sagde til sig selv: hvad er værst, en rød fredag eftermiddag eller en blå mandag?

Jeg skal kun sige om forslaget til folketingsbeslutning, stillet af Danmarks kommunistiske parti, at det er et perfekt stykke arbejde, set ud fra partiets synspunkter. Men det er så afgørende i strid med venstres principielle holdning på disse punkter, at der ikke er mulighed for gennem forhandling at forene vore synspunkter.

Det er ethvert partis ret, også her i salen, at fremsætte sine synspunkter til behandling. Vi deltager derfor gerne også i en seriøs udvalgsbehandling af tingene, men forord bryder ingen trætte. Vi kan ikke blive enige.

Glønsgård (FP):

Fremskridtspartiet kan støtte forslagets behandling her i folketinget, men så er vores sympati også slut. Fremskridtspartiet kan ikke medvirke til at nationalisere denne

erhvervsgren, lige så lidt som vi ønsker at medvirke til at nationalisere andre erhvervsgrene. Det er sikkert ikke nyt for kommunisterne, at vi ikke ønsker at medvirke til sådanne socialistiske forslag. Men vi vil som sagt ikke forhindre kommunisterne i at få deres forslag til behandling.

I bemærkningerne omtales tidligere statsminister J. O. Krag, og det nævnes, at denne socialdemokrat skulle have udtalt noget i retning af, at skades- og livsforsikringsselskaberne skulle nationaliseres. Det er som bekendt den samme herre, der på et senere tidspunkt udtalte: vi har et standpunkt, til vi tager et nyt. I denne sag må jeg sige socialdemokratiet tak, fordi de har skiftet standpunkt.

Jeg vil gerne vedrørende forslagets tekst bemærke, at der er en enkelt del af forslaget, som alene giver fremskridtspartiet grund nok til at sige nej, og det er bemærkningerne om, at en statslig virksomhed skulle kunne drives på en rationel måde. Både den nuværende og den tidligere regering har bevist, at dette er komplet umuligt.

Til sidst vil jeg gerne lige til hr. Robert Pedersens bemærkning om, at man skulle vente med en revision af forsikringsloven, fordi kommissionen ikke var færdig — nu kan vi forvente, kan jeg forstå, en rapport i løbet af $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$ år — sige, at da kommissionen ifølge hr. Robert Pedersen blev nedsat i 1962, så er det spørgsmålet, om denne kommission ikke allerede har overlevet sig selv. Det, den fremkommer med, hr. Robert Pedersen, mon ikke det allerede er forældet?

Aase Olesen (RV):

Det har gentagne gange i bare det sidste halve år her i tinget været omtalt, at vi kan vente en ny forsikringslov, så snart den kommission, der er nedsat, har afgivet betænkning. Det har kommunisterne vidst, også da de fremsatte deres forslag til folketingsbeslutning. Jeg skal derfor blot her sige, at også vi vil afvente kommissionsbetænkningen, og til den tid tage i hvert fald nogle af de problemer, som er nævnt i bemærkningerne til forslaget, op.

Til de øvrige bemærkninger i forslaget har jeg kun en enkelt kommentar. Det er jo meget fikst at tage flere andre partiers hovedgangne mænd til indtægt for en nationalisering. Det er i hvert fald en beskæftigelse

[Aase Olesen.]

sesfremmende foranstaltning for vores dygtige bibliotekarer. Takket være en ihærdig indsats fra folketingets bibliotek er jeg derfor i stand til at meddele hr. Knud Jespersen, at resultatet af Ove Rodes undersøgelse var en betænkning, der udkom i oktober 1916, og den frarådede indførelse af en monopoliseret statsanstalt for livsforsikring.

Annelise Gotfredsen (KF):

Forslaget er logisk nok, set fra det kommunistiske partis synspunkt, som jo ønsker en fuldstændig socialisering af samfundet. Det har også, som nævnt i bemærkningerne, været socialdemokratiets synspunkt engang, men vi forstår, at de lykkeligvis er på vej tilbage herfra.

Vort parti støtter som bekendt det privatkapitalistiske samfund, og vi anerkender den betydning, det har for erhvervslivet med den opsparing, der foregår gennem forsikringsvirksomhederne. Vi afviser derfor forslaget.

Poul Dam (SF):

Som en af de hedengangne mænd, kommunisterne har henvist til i deres forslag, vil jeg også gerne føje nogle bemærkninger til debatten.

Jeg har ikke siddet i folketinget så længe som forsikringskommissionen har været nedsat, men jeg har oplevet en lang række gange, at man, når man rejste spørgsmålet om forsikringsvæsenet, fik en henvisning til, at der jo var denne udmærkede kommission, og den blev jo nok færdig engang. Det gør alle kommissioner. Om ikke andet så forsvinder de, ved at alle medlemmerne er afgået ved døden. Det håber vi ikke sker, før kommissionen her bliver færdig, og vi glæder os meget til at se, hvad handelsministeren, enten det nu bliver ham eller en af hans efterfølgere, den anden eller tredje eller fjerde efterfølger, får ud af denne kommissions betænkning. Jeg synes egentlig, at det er ganske naturligt, at kommunisterne som en række andre partier igennem årene har været utålmodige og sagt: disse problemer kan ikke afvente en kommissionsbetænkning.

I de 13 år, der er gået, siden man nedsatte forsikringskommissionen af 1962, er der jo sket vældig meget inden for forsikringsver-

denen. Først og fremmest er der sket en vældig koncentration. Et stort antal forsikringsselskaber er fusioneret, man har fået nogle vældige koncerner, dvs. man er inden for det private erhvervslivs hellige rammer nået til noget, der ligner i hvert et duopol. Meget stærke, mægtige kapitalkoncentrationer er kommet til og har fuldstændig ændret det billede, som fandtes i forsikringsverdenen i 1962.

Jeg synes derfor, det er meget naturligt, at kommunisterne her har rejst spørgsmålet om ekspropriation. Jeg tror, det er en for nem løsning. Jeg tror ikke, det kan gøres så enkelt. Spørgsmålet er: hvad er det egentlig, man eksproprierer, når det drejer sig om aktieselskaber? Eksproprierer man aktionærernes aktier, eller eksproprierer man selve foretagenderne? Det kan være ganske svært. Men i øvrigt er det jo også spørgsmålet, om man derigennem klarer alle problemerne. Er der ikke nogle problemer med hensyn til udenlandske forsikringsselskabers ret til at etablere sig her i landet? Er der ikke en række problemer med hensyn til forholdet mellem forsikrede og selskaber, som også vil fortsætte i det øjeblik, man lader det overgå til statsdrift?

Vi har fra SF's side tidligere foreslået oprettelsen af en statsanstalt for lovpligtige forsikringer, og det mener vi stadig væk er en forstandig ordning. Vi har fremsat et forslag for lidt over fem år siden, der vedrørte forsikringsselskabernes forpligtelser og rettigheder med hensyn til at anbringe deres midler. Det forekommer mig at være et af de helt centrale punkter, at forsikringsselskaberne hører til de store, økonomiske magthavere i samfundet, og at de kontrolapparater, der eksisterer i øjeblikket, overhovedet ikke er tilstrækkelige til at få hånd i hank med, hvad forsikringsselskaberne egentlig foretager sig med de mange penge.

Så er der jo altså også spørgsmålet om de forsikrede, og dem må man måske også en gang imellem tænke lidt på. Det klareste indtryk, man har som forsikret, er jo, at man har forpligtelser, og at man, hvis man er meget heldig og meget gode venner med selskabet, også en gang imellem har rettigheder.

Hr. Jens Peter Jensen mente, at dette var helt i strid med venstres traditionelle politik. Der skal man måske minde hr. Jens

[Poul Dam.]

Peter Jensen om, at venstres formand, dr. O. Krag, som var fremtrædende inden for forsikringsbranchen, jo for længst er død, og at der i venstres program plejer at stå noget om liberalisme, om fri konkurrence, om bekæmpelse af monopoler og andet lignende. Måske skulle hr. Jens Peter Jensen læse venstres program igen, hvis han nogen sinde har gjort det.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Formålet med denne folketingsbeslutning er jo helt klart: ekspropriation og efterfølgende statsdrift af forsikringsvirksomhed. Det kan kristeligt folkeparti ikke medvirke til, men vi vil gerne sige, at vi vil være med til i udvalget og senere at drøfte de ting, der er nævnt i bemærkningerne.

Kaj Hansen (DKP):

Jeg vil gerne først sige, at der er talt om røde fredag eftermiddage. Vi har ikke noget imod, at det bliver onsdage og torsdage, der bliver røde. Vi har ikke haft nogen indflydelse på, hvornår eftermiddagene skulle farves med den røde farve. Vi så gerne, det skete på et tidligere tidspunkt af ugen.

Det forslag om ekspropriation og efterfølgende statsdrift af forsikringsvirksomhed, vi har fremsat, er jo et virkelig aktuelt forslag, som vi tror at et stort flertal af befolkningen har interesse i snarest at få gennemført. Holdbare økonomiske fremskridt for den brede befolkning kan kun opnås ved at begrænse, nedbryde og sluttelig omstyrte storkapitalens magt. Så vidt går det foreliggende forslag ikke, men det er et forslag, som det vil være i det store folkeflertals interesse at få gennemført, uanset om man stiler efter et socialistisk samfund, eller man kun ønsker at være med til at begrænse storkapitalens magt. Netop forsikringsvirksomhed er et område, der ikke bør overlades til privat virksomhed med den deraf følgende udbytning af forsikringstagere og en kapitalkoncentration, der giver en ukontrollabel økonomisk magt i samfundet.

Forslagsstillerne, altså kommunisterne, er da også klar over, at netop en socialisering af dette område er en gammel hjertesag for socialdemokratiet. Allerede Frederik Borgbjerg, der var socialminister i 1924, havde

en plan klar til overtagelse af al forsikringsvirksomhed. Den mangeårige statsminister J. O. Krag indførte dette vigtige program i det socialdemokratiske efterkrigstidsprogram fra 1945, „Fremtidens Danmark“, og vi forstår derfor og deler socialdemokratiets interesse for denne sag, netop fordi forsikringsvæsenet er et oplagt område for nationalisering, ikke mindst fordi en betydelig del af forsikringstagerne er påbudt pligt til at tegne forsikring ved lov.

Forsikringsbranchen i vort land lever en beskyttet tilværelse med en minimal risiko, idet alle risici er dækket ind på forhånd, men hvor et godt udbytte er stensikkert, med en kæmpeadministration, et væld af overordnede stillinger med masser af direktører, vicedirektører og et stort papirusseri. Disse forhold kan dokumenteres. Nok har ministeren været inde på administrationsomkostningerne, men det fremgår dog af forsikringsrådets beretning fra 1973 med regnskabsoplysninger for 1972, at 357 forsikringsselskaber har modtaget præmier for 6.684 mill. kr., men til administration, profit og „bengnaveri“ er der medgået 2.616 mill. kr., og det svarer altså til ca. 36 pct. De høje omkostninger i forsikringsbranchen giver sig også udtryk i hurtigt stigende forsikringspræmier, som vi har set i 1974 både med motorforsikringer og andre forsikringer.

Hvis man ser på forsikringsvæsenets udvikling i de sidste 10 år og fører denne udvikling frem i de følgende 10 år, så er det helt oplagt, at vi i forsikringsvirksomheden står over for en risikofri udbytning, hvor vældige kapitaler ophobes, som samfundet ingen mulighed har for at dirigere uden en nationalisering af branchen, og det er ikke småpenge, det drejer sig om. Fra 1964 til 1973 er bruttopræmieindtægten steget fra 2.070 mill. kr. helt op til 6.140 mill. kr., og i det næste tiår kan man yderligere vente, at denne vækstrate går betydeligt i vejret.

De, der virkelig interesserer sig for økonomisk demokrati, som er andet og mere end tvangsoopsparing, skal først og fremmest have opmærksomheden henvendt på de private kapitalkoncentrationer i samfundet. Det er her, man skal begynde. Det mest nærliggende ville være at begynde med en nationalisering af forsikringsvæsenet, et for-

[Kaj Hansen.]

slag til gavn og til udbytte for de mange og kun til skade for dem, der i den øverste top af forsikringsvæsenet har skummet fløden.

Derfor kan jeg anbefale dette forslags gennemførelse, men det er da klart, at vi meget gerne i udvalg og andre steder vil være med til at finde de paragraffer frem, der gør loven så effektiv som muligt. Den 13 år gamle kommission beroliger os faktisk ikke i denne forbindelse, og selv om hr. Robert Pedersen gerne vil have afslapning, så tror jeg, man skal holde op med afslapning på dette lovområde.

Wilhelm (VS):

Det bliver mig nok lidt svært at holde dampen oppe efter en så begejstret fremlægning af et forslag med en i virkeligheden så begrænset betydning både praktisk og principielt, efter min mening. Når man her i dag diskuterer dette, som om spørgsmålet er, om vi kunne få, som hr. Robert Pedersen sagde det, en lang, principiel rød eftermiddag eller ej, eller som repræsentanter for de borgerlige partier har udlagt det: et renlivet socialistisk forslag, der direkte sigter mod afskaffelse af privatkapitalismen her i landet osv., så er det jo fuldstændig ude af lod med den virkelighed, vi befinder os i.

Jeg vil ikke benægte, at der kan være fordele ved at lave en statslig forsikringsvirksomhed i stedet for en fortsættelse af den private forsikringsvirksomhed, vi kender. F. eks., hvad der ikke er nævnt, burde det være overflødigt med al den der reklamegas på forsikringsiden, hvis man havde forsikringerne i en statslig regie i stedet for i en privat regie. Men det er stort set også på det niveau, forskellen ligger, og ikke så forfærdelig meget mere.

Der er ikke noget specielt socialistisk i at lave et statsligt drevet foretagende, uanset om det er forsikring eller hvad det er, så længe det er en borgerlig stat, det kører i. Der er ikke nogen som helst garanti for, at et statsligt drevet forsikringsvæsen ville nedsætte sine præmier, fordi trafikulykkelernes antal falder, så længe det er en borgerlig regie, det kører i. Vi vil kunne opleve præcis det samme, som vi har set med andre af de foretagender, der er overtaget af det offentlige, at i givne situationer finder, og det være sig et borgerligt flertal her i salen, en

borgerlig regering i sidste periode eller den socialdemokratiske regering nu, de det hensigtsmæssigt at lade betalingen for disse offentlige ydelser være højere end det, det rent faktisk koster, for at kunne bruge pengene til noget andet. Ikke nødvendigvis til en omfordeling inden for almindelige skatteydere, lønarbejdere, men tit og ofte til direkte tilskud til kapitalen, omkostningsdæpende ydelser, forbedrede afskrivningsregler, og hvad det nu alt sammen hedder. Der er ikke nogen som helst garanti for, at et sådant statsforetagende ville blive drevet med lavere direkte udgifter for de enkelte nydende personer i foretagendet, end det drives under privatkapitalistisk regie, så den store principielle forskel kan jeg ikke se.

Jeg beklager lidt at måtte være så barsk i bedømmelsen, men det er altså for at få en lille smule balance i det efter den hysteriske snak om, at her er vi næsten på vej til at indføre socialismen, og i og for sig også den i mine ører lidt for opblæste begrundelse fra forslagsstillernes side om, hvor vigtigt det her nu var. Det er ikke en afvisning, og vi vil godt være med til at diskutere det videre, men denne her store, principielle betydning har det nu bestemt ikke. Man skal være klar over, hvordan det også kan bruges i en statslig regie, og hvordan alle andre tilsvarende tidligere statslige overtagelser af den ene og den anden og den tredje virksomhed selvfølgelig er brugt i den borgerlige stats almindelige måde at bruge statsapparatet på.

Der er blevet sagt, at forslagsstillerne burde have afventet kommissionens nu på 14. år forsøg på at lave betænkning. Den indvending deler jeg i hvert fald ikke. Vi ved jo alle sammen, at det forslag, der kan bygges på en kommissionsbetænkning af den type dér, næppe vil svare til det, som DKP her har stillet. Derfor synes jeg, det er helt legitimt og oven i købet sikkert taktisk meget fornuftigt at komme med sit forslag, som DKP har gjort, før den betænkning foreligger.

Der er også blevet sagt fra ministerens side, at der jo er kontrol, og at der er forsikringsrådet, og at der er monopoltilsynet. Der kunne måske være grund til så at sige, at når det forholder sig sådan — jeg ved godt, at antallet af ulykker ikke nødvendigvis er proportionalt med de udbetalte ydel-

[Wilhelm.]

ser på det samlede skadesomfang — når der er en sådan stor ændring i antallet, som påvist her i bemærkningerne til forslagsstillerens forslag, uden at det har nogen som helst effekt på præmierne, i hvert fald ikke den rigtige vej, så kunne der måske være grund til at sparke lidt til det forsikringsråd og det monopoltilsyn.

Men som sagt: vi tillægger ikke dette forslag den store, principielle betydning. Vi mener, det er en fuldstændig fejlbedømmelse, at her er tale om socialisering i nogen som helst retning. Her er tale om en statslig overtagelse, det kunne bruges præcis på samme måde. Der er heller ikke noget principielt forskelligt i det. Hvad er f. eks. vore alderspensioner andet end en lovpligtig forsikring, som man har taget ind over skatterne i stedet for at lave det til punktskatter, der betales på særlige konti osv.? Vi vil godt være med til at diskutere det videre, men altså gerne have hysteriet omkring sagen noget dysset ned.

Ordføreren for forslagsstillerne (Knud Jespersen) (DKP):

Til hr. Wilhelms sidste bemærkninger synes jeg, at jeg bare vil sige i al venskabelighed, at det jo heller ikke går at betragte alting så udsigtsløst, at lige meget hvilke forandringer man foretager, så vil der alligevel ikke være noget forandret. Man bør erindre sig, at de, der er giganterne bag forsikringsverdenen i Danmark, i alt fald af de her kendte, det er ØK, det er Højgaard & Schultz, det er hovedbankerne. Vi står her over for et faktisk konglomerat af økonomiske magthavere, som over forsikringsselskaberne tilegner sig ganske overdådige profiler, og det gør de ofte i kraft af den lovgivning, der udfoldes i dette hus, hvor man pålægger menneskene at tegne forsikringer af forskellig art.

Hvor groft det er, kan man se af mange ting. Jeg skal ikke trætte med tal, men i sin tid rejste jeg spørgsmålet over for den tidligere handelsminister om at nedsætte præmierne, fordi antallet af færdselsulykker gik ned. Dér fik vi at vide, at det ikke kunne lade sig gøre, for det gik rigtig dårligt. En måneds tid efter erfarede offentligheden, at direktør Zobel fra Codan havde haft indtil

en halv snes millioner kroner, som han ikke syntes vedrørte skattevæsenet, og det fandt man heller ikke rigtig var noget at tage op. Dog skal det siges, at det socialdemokratiske folketingsmedlem fru Inge Fischer Møller dengang skrev en række artikler i en række aviser, hvori hun gjorde sig til talsmand for, at socialdemokratiet stiller forslaget om nationalisering for at tilvejebringe en normal afslutning på de unormale tilstande.

Jeg beklager meget, at hr. Robert Pedersen og handelsministeren tilsyneladende enten ikke har læst disse artikler eller ikke har ladet sig påvirke af dem. De gav begge udtryk for som deres opfattelse af tingene, at her forraskede vi virkelig, nu måtte vi også tage det med ro. Havde det været andre steder end her, så ville jeg have sagt: ja den, der tager det med ro i den sag, kan glæde sig over perspektivet, for i det lange perspektiv er alle kommissioner og alle folketingsmedlemmer døde, og så har vi jo kun brug for en begravelsesforsikring. Nej, den går ikke med, at I bare taler på denne facon, at kommissionen nu har siddet og puslet dér i en 12-13 år, og måske i løbet af år nr. 14 eller 15, altså efter Kristi fødsel, har man en chance for, at den vil sige noget om, hvordan de økonomiske forbindelser er. Og derefter vil den højtærede handelsminister så åbenbare, hvad han mener om disse vældige, gode resultater.

Nu ved enhver jo fra kommissionsarbejde, at denne kommission, når den barsler med sin betænkning, med dette vældige lyn-tempo, den har haft, vil være fem år bag efter sin tid, og dér agter handelsministeren altså at blive gående. Det gør vi faktisk ikke.

Men må jeg videre nævne — det kan jo kun blive meget spredte ting — at hr. Robert Pedersen siger, at tidspunktet er dårligt valgt. Ja, alle tidspunkter er dårligt valgt, set med forsikringsejernes øjne, men jeg tror, de er godt valgt, set med forsikringstagernes øjne. Hvis man ved en ekspropriation, nationalisering af disse selskaber, virkelig sætter samfundet ind som kontrolfaktor og som ejerfaktor, så vil man efter vore beregninger kunne sænke omkostningerne med ca. 800 kr. pr. familie, pr. forsikringstager. Vi synes, det er helt urimeligt,

[Knud Jespersen.]

at disse profiler skal gå til direktør Zobel eller andre og helt uden om samfundsmekanismen.

Ved at nationalisere kan man også rationalisere. Vi kunne nøjes med to forsikringselskaber, og disse to forsikringselskaber ville kunne betjene ganske flere folk end dem, man har i øjeblikket. Det vil sige, at vi kan gøre visse direktører overflødige. Det har vi ikke noget imod; de kunne ansættes ved andet passende praktisk arbejde.

Må jeg så erindre om, at da man lavede denne kommission, da sagde den udmærkede daværende handelsminister Hilmar Baunsgaard, at baggrunden for dette forslag først og fremmest er forsikringserhvervets stadig voksende betydning i samfundshusholdningen og en dertil svarende voksende interesse i, at dansk forsikringsvæsen virker formålstjenligt og drives uden unødigt fordyrende omkostninger.

Det var i 1961-62, og siden har vi altså erfaret koncentration, sammenlægninger, mere magt på færre hænder, stigende udgifter til policerne og stigende profiler. Men de, der har mærket mindst til, at forsikringselskaberne blev stærkere, var de arme forsikringstagere, der ofte under falske forudsætninger tegnede forsikringer ud fra de store bogstaver i kontrakter og policer og så skulle have erstatning efter de små, og da blev der som regel meget lidt eller intet.

Handelsministeren (Erling Jensen):

Jeg mener som sagt fortsat, at dette er en slags generalprøve på en mere omfattende, mere aktuel drøftelse, så snart vi er kommet de måneder længere frem, som jeg tidligere har omtalt. Derfor skal jeg ikke gå i detaljer nu, men alligevel bliver jeg vel nødt til at svare på et par indlæg.

Hr. Glensgård havde nogle meget satiriske bemærkninger om værdien af kommissionens arbejde og om værdien af hr. Jens Otto Krag's arbejde. Jeg tror nok, at vi må sige til hinanden, at vi kan være uenige om tidsperioder, og vi kan være uenige om holdninger, men jeg har ingen grund til på nogen måde at deltage i en kritik af et meget sagligt, meget klart tænkt og et meget dybtgående stykke arbejde, meget stærkt passende til den pågældende tidssituation, fremført af

tidligere statsminister Jens Otto Krag i 1945.

Uanset at jeg også kunne have ønsket mig, at kommissionsarbejdet ikke havde haft den tidsmæssige længde, det har haft, så må jeg have lov at sige, at resultatet af kommissionsarbejdet er et dygtigt og dybtgående stykke arbejde, som der ikke er spor grund til at klandre, heller ikke nogen grund til at tro at det er forældet, når det fremkommer. Det har der ikke hidtil været nogen røster fremme om, efterhånden som de hidtidige betænkninger er kommet, og vi vil altså allerede i løbet af maj kunne tage stilling til, om denne mistanke er berettiget eller ej, for da kommer skadesforsikringsbranchen, og det er min opfattelse og min tro, at det vil være et igen dygtigt og tidsmæssigt ajourført stykke arbejde.

Hr. Poul Dam havde, og det er der vel ikke noget mærkeligt i, også nogle spøgefulde betragtninger om kommissionens varighed og muligheden for deres ophævelse af mere ubehagelige grunde. Jeg ville ikke have påberåbt mig kommissionsarbejdet, hvis ikke jeg lå inde med et ubetinget tilsagn om, at dette arbejde, fordi det kun mangler en allerede igangsat betænkning, hvor forarbejderne er færdiggjort og materialet indsamlet, fordi man har et klart overblik over den tidsplan, der er tale om, ifølge formanden vil blive afsluttet i indeværende år. Det er min motivering for at sige, at så finder jeg det rimeligt og, skal vi sige også hæderligt over for mennesker, der har brugt hundredvis af timer på at dykke ned i en problemstilling, at vi lader denne nært forestående afslutning være startsignalet til den helt nye lovgivning, som det mærkeligt nok er gået hen over hovederne på mange indledere at jeg foruddiskonterede og ikke nævnte som lapperier på den nuværende lov, men som en ny lovgivning om forsikringsvirksomhed.

Så er jeg enig med hr. Poul Dam, når han siger, at han ikke mener, at tingene kan gøres helt så enkelt i 1970'erne, som dette forslag lader ane. Jeg vil godt tilføje, at jeg samtidig ikke mener, de behøver gøres slet så dyrt som indeholdt i dette forslag.

Det får mig i den forbindelse til at sige til hr. Kaj Hansen, at jeg er taknemlig over hans understregede forståelse for socialde-

[Handelsministeren.]

mokratiets principper. Jeg er også taknemlig for hans bemærkninger om økonomisk demokrati, for et af debatpunkterne mellem mit parti og kommunisterne har været, at kommunisterne siger: vi vil ikke købe os til medejendomsret, det er en af hovedårsagerne til, at vi er imod økonomisk demokrati. Ja men man vil altså godt købe sig for 4-6 mia kr. forsikringsvirksomhed. Det var dog sandsynligt, at det kunne gøres lige så godt uden dette køb ved et konkurrence-dygtigt alternativ.

Så vil jeg endelig sige, at når man igen både fra hr. Kaj Hansens og fra hr. Knud Jespersens side drøfter sammenligningsgrundlaget, så må vi vel erkende, at hvis det ene tal, vi trækker frem, er et tal for pensionskasser, så skylder vi vel at trække forsikringsformer frem, der svarer til disse pensionskasser, og det gør vel udelukkende livsforsikring.

Hr. Wilhjelm havde også nogle betragtninger om dette, at man ikke skulle vente 14 år på lovgivning. Det er jeg enig i, men jeg tror, jeg har understreget, at det, vi drøfter, er, at vi skal vente på en afslutning, der er meldt.

Så bad hr. Wilhjelm om, at man sparker lidt til de statslige organer, der udøver samfundets kontrolfunktioner. Jeg tror, hr. Wilhjelm er klar over, at lovgivningen altid her i folketinget på disse områder er udformet sådan, at vi sparker gennem den lovgivning, vi udformer, men når lovgivningen er udformet, så har disse organer en suveræn mulighed.

Sluttelig skal jeg til hr. Knud Jespersen, der siger, at vi bare tager det på denne facon, sige, at det altså synes at være undgået hans opmærksomhed, at denne facon betyder en ny lov efter nye principper.

Ordføreren for forslagsstillerne (Knud Jespersen) (DKP):

Jeg har både hørt og forstået handelsministerens bemærkninger og er også klar over, at vi får en sådan ny lov, eller i alt fald at man har stillet en sådan ny lov i udsigt. Men det, der også gjorde, at jeg blev lidt bekymret, var, at handelsministeren tidligere sagde, at socialdemokratiet ikke har fastlåste standpunkter, og det satte jeg

naturligvis i al min uforsømmethed en streg under, for jeg har erfaret, at det har man faktisk ikke. Man har et standpunkt, indtil man tager et andet.

Må jeg spørge handelsministeren, om det er med garanti — altså her kan man ikke henvise til kommissionen og hvad kommissionens formand har sagt — at man inden for den nærmeste tid får forslaget til en ny forsikringslov og får at vide, hvor langt kommissionen er kommet, for tidligere har vi jo fået to delbetænkninger i de foregående 13 år. Det hjælper jo ikke, at man kommer til jul og siger: nå ja, kommissionen blev alligevel ikke færdig, for der var en række nye ting. Nu må man altså have kortene på bordet.

Jeg vil også gerne spørge handelsministeren, om handelsministeren vil udelukke, at der i den nye lov kunne være tale om at ekspropriere nogle af giganterne. Når handelsministeren taler om, at her eksproprierer vi for omkring 4-6 mia kr., må jeg sige, at handelsministerens kollega finansministeren forleden har ladet udstede obligationer for 6 mia kr. Til hvad? Det kan vi jo diskutere senere, det har vist ikke rigtig noget med dagsordenens punkt at gøre, men dér kunne man altså godt finde en metode til at skaffe midlerne. Jeg tvivler også på, at det vil koste et sådant beløb, men det er jo noget, man kan diskutere.

Det, jeg derimod ved, er, at hvor man har statsligt drevne forsikringsselskaber, er omkostningerne lavere, og forsikringstagerne er bedre beskyttet. Dernæst at arbejderbevægelsen, herunder også socialdemokratiet, principielt må stille sig på det grundlag, at forsikringsselskaberne ikke skal have muligheder for at spekulere med andre menneskers penge på baggrund af lovgivning, som man anser for livsnødvendig. Her tænker jeg på alle de lovbundne, lovpligtige forsikringer. Man må da kunne foretage overvejelser, der måske ikke fører helt hen i retning af vores forslag, men nærmer sig det.

Så vil jeg gerne understrege, at vi kan diskutere detaljer, men det, vi vil med dette forslag, er at få projektøren rettet mod forsikringsbranchen, med det formål, at den på et forhåbentlig snarligt tidspunkt overføres i offentligt eje.

Poul Dam (SF):

Ministeren talte om, at ekspropriationen ville koste en 4-6 mia kr. Jeg ville gerne høre, hvor ministeren får det tal fra.

Hvis man skulle gå til det skridt — og det er jeg ikke sikker på at man skal — at ekspropriere forsikringsvæsenet, så må det, der skal ydes erstatning for, jo være aktieselskabernes indre værdi. En lang række reserveposter på aktieselskabernes status er jo noget, der i virkeligheden tilhører de forsikrede. Det er præmiereserver og bonusfonds og sådan noget. Aktieselskabernes indre værdi er, så vidt jeg ved en hurtig beregning ud fra Statistisk Årbog har kunnet skønne, noget i retning af mellem 1 og 1½ mia kr. Ikke mere.

Kaj Hansen (DKP):

Det drejer sig om handelsministerens bemærkninger til mig om økonomisk demokrati og købet for de 4-6 mia kr. Nu har hr. Poul Dam været inde på spørgsmålet og meget rigtigt sagt, at det jo i stort omfang er forsikringstagernes værdier, og at der kun kan blive tale om den egentlige aktiekapital.

Så konstaterer handelsministeren meget rigtigt, at der er forskel i socialdemokratiets og det kommunistiske partis vurdering af økonomisk demokrati og af, hvordan man skal nå det. Det er en rigtig konstatering. På det økonomiske område foreslår vi netop den vej, vi angiver her, ved nationalisering af forsikringsvæsenet, så kan man gå videre med andre, fordi det er nødvendigt, at de store økonomiske magtpositioner i samfundet kommer under folkets kontrol.

Hvad selve demokratiet angår, behøver det ikke komme til at koste én eneste krone. Man kan jo få udvidede demokratiske rettigheder på arbejdspladserne gennem en lovgivning her i folketinget, og det behøver arbejderne ikke at spare op i virksomhederne for. Og så har socialdemokratiet for øvrigt sikret sig, at selv om man skulle være 20 eller 25 eller 30 år om at nå de 49 pct. af aktiekapitalen, så stopper man her. For man skal være helt klar over, at det går ikke, selv efter 20 eller 30 års forløb, at arbejderne overtager virksomhederne. Så jeg tror nok, alt taget i betragtning, at den vej, vi anviser, ikke alene vil være billigere for arbejderne og den brede befolkning, men også vil være hurtig og effektiv.

Handelsministeren (Erling Jensen):

Måtte jeg sige til det sidste om økonomisk demokrati kontra nationalisering, at jeg ser bestemt ikke noget forkert i, at man ajourfører sine vurderinger i et samfund, der stadig ændrer sig, og at man ajourfører dem både for at finde egnede nye former i en ny tid og for at overveje muligheder, der bedre lader sig realisere, også politisk, end nogle, man i øvrigt standhaftigt har holdt fast på i en overordentlig lang årrække.

Jeg er enig med hr. Knud Jespersen, når han siger, at han da godt vil kigge på noget, der kunne nærme sig. I den forbindelse vil jeg godt sige, at hvis hr. Knud Jespersen efterlyser noget, der kunne nærme sig, så må det være min opfattelse, at samfundsindflydelse er noget, der nærmer sig både hr. Knud Jespersens og mine og i øvrigt hr. Poul Dams synspunkter. Jeg er af den opfattelse, at forsikringsvirksomhed som bankvirksomhed, for den sags skyld også energiforsyningsvirksomhed, hører til hovedområder, hvor deres afledede samfundsmæssige betydning gør en samfundsindflydelse naturlig og rigtig. En sådan samfundsindflydelse har jeg også procederet på i mit første indlæg.

Til hr. Poul Dam blot dette, at de tal, jeg nævnte, er summen af selskabernes egenkapital.

Endelig til hr. Knud Jespersen om spørgsmålet om at lægge kortene på bordet: der er ikke i mit sind og i min vurdering efter de samtaler, jeg har haft, nogen tvivl om, at forsikringskommissionen gør sig endeligt færdig inden for året 1975. Jeg vil meget gerne på den af hr. Knud Jespersen givne foranledning påtage mig at orientere det folketingsudvalg, der beskæftiger sig med disse problemer, formentlig erhvervsudvalget, umiddelbart efter starten på næste samling, om, hvorvidt dette holder stik, hvad jeg altså ikke har nogen som helst grund til ikke at være aldeles overbevist om at det gør.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til erhvervsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, be-
trægter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om overførelse af fødselsanstalten i Jylland til Århus amtskommune.

(Lovforslag nr. 116. Fremsat 5/3 75).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Henning Jensen (S):

Forslaget til lov om overførelse af fødselsanstalten i Jylland til Århus amtskommune skal ses i lyset af de bestræbelser, der er på at overføre det statslige sygehusvæsen til amtskommunerne, og det er jo en opfattelse, som deles af langt de fleste partier i dette folketing. Det betyder, at bygningernes overtagelse af amtet vil ske vederlagsfrit i løbet af meget kort tid, hvis ellers folketinget vedtager dette lovforslag. Samtidig stilles der et engangsbeløb på 7 mill. kr. til rådighed til nogle byggearbejder.

Med hensyn til personalet ved fødselsanstalten er der i forslaget taget højde for deres ansættelsesforhold.

Amtet kan i princippet gå ind for dette forslag, og jeg skal på mit partis vegne anbefale forslaget til en hurtig og velvillig behandling.

Anna Dorith Skriver (V):

Overførelsen af fødselsanstalten i Jylland til Århus amtskommune er et led i de almindelige bestræbelser, der går ud på efterhånden at overføre den del af sygehusvæsenet, der nu hører under staten, til amtskommunerne. Efter kommunalreformens gennemførelse vurderede indenrigsministeriet, at man med Århus amt havde skabt en enhed, der var et tilstrækkeligt grundlag for driften af fødselsanstalten, så meget mere som de indlagte patienter i overvejende grad er hjemmehørende inden for amtets grænser. Kun 12,2 pct. kommer fra andre steder i Jylland og på Fyn.

Lovforslaget indeholder 4 paragraffer, 3 meget korte og klare og 1 meget lang og besværlig.

§ 1 siger kort og godt, at fødselsanstalten vederlagsfrit overføres til Århus amtskommune 1. april 1975. Jeg forstår, at ministeren af praktiske grunde ønsker at fastholde datoen, på trods af at vi allerede nu skriver 11. april.

§ 2 siger, at man desuden yder en medgift på 7 mill. kr., idet man erkender, at hovedbygningen er i en sådan forfatning, at man burde have udskiftet den med en ny for år tilbage.

§ 3 er den meget lange og komplicerede, som dels går ud på at sikre, at de 53 tjenestemandsansatte ud af 394 heltidsstillinger også fremtidig kan fortsætte under staten, hvis de ikke ønsker amtet som arbejdsgiver, dels beskriver, hvorledes omposteringer i løn- og pensionsforhold, med millimeterretfærdighed mellem stat og amtskommune, for de eventuelle få implicerede derefter skal foregå.

Når man her fra folketinget følger, hvordan vi tit og ofte slår et slag på tasken og fra den ene dag til den anden ved lovgivning flytter millioner til og fra amter og kommuner i forhold til statskassen, så må man nok sige, at det nærmer sig at skyde spurve med kanoner. Samtidig sætter det vel et spørgsmålstegn ved tjenestemandssystemets tilpasning til et dynamisk samfund.

§ 4 ophæver den oprindelige lov.

Venstre tilsiger velvilje og hurtig behandling i udvalget.

Erlendsson (FP):

Dette lovforslag, nr. 116, samt nr. 117 har en vis sammenhæng med et senere lovforslag, nr. 184, og det kan derfor ikke undgås, at jeg kommer ind på nogle fælles problemer angående disse lovforslag.

Det må først siges, at det må være en naturlig følge af sygehusvæsenets overgang til amtskommunen — det kunne man i alt fald sige at det var — at fødselsanstalten i Jylland overgår i amtslig regie. Der har, så vidt jeg har forstået, været nogen utilfredshed med engangsbeløbet på 7 mill. kr. fra staten til amtet, idet man siger, at hvis beslutningen var truffet tidligere, så var det blevet billigere for amtet, men da belægnin-